

University of Groningen

Democratie draait om delegeren'

Vega, Judith

Published in:
Dagblad van het Noorden

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Vega, J. (2010). Democratie draait om delegeren'. Dagblad van het Noorden, 37.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Dagblad van het Noorden, 17 april 2010, p. 37
DAGBLAD THEMA: DE MACHT IN HET NOORDEN

Nederland twijfelt aan zijn democratie. Veel burgers voelen zich onvoldoende vertegenwoordigd door de politici, aan wie ze de macht hebben toevertrouwd. Populistische partijen mobiliseren de onvrede en bestormen de gevestigde orde.

Door John Geyp

‘Democratie draait om delegeren’

De kloof tussen burger en bestuur is onderwerp van debat. “Veel paniekvoetbal”, oordeelt Judith Vega, universitair docent sociale en politieke filosofie aan de Rijksuniversiteit Groningen. “Ik maak me niet zo’n zorgen over de democratie.”

Na de roemloze ondergang van het moegestreden en immer kibbelende vierde kabinet-Balkenende, lijken de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 9 juni ook een krachtproef voor de Nederlandse democratie te worden. De opkomst en het succes van het populistische protest van de PVV worden een belangrijke indicatie of de kiezer zich nog vertegenwoordigd voelt door de volksvertegenwoordigers. Bestaat de veelbesproken kloof tussen burger en politiek, of is dat een idee-fixe van een aantal hooggestemde aanjagers van het debat over de houdbaarheid van het Nederlandse bestel?

“Die kloof bestaat”, zegt Judith Vega. “Maar het is jammer dat de mensen daarover zo klagen, want hij is heel functioneel. De moderne democratie draait om de delegatie van macht. De complexe vraagstukken waar een land mee te maken krijgt, kun je onmogelijk met het hele volk oplossen. De antwoorden zijn bovendien vaak net zo complex als de problemen. Dat vraagt om kennis. Ook daarom delegeren we macht, zodat de mensen die we kiezen de kennis kunnen opdoen die nodig is om te besturen. Men moet zich bewust zijn dat de kloof die zo ontstaat, hoort bij de democratie.”

Sinds de burgerij bij het begin van de Franse Revolutie in 1789 de macht opeiste met de instelling van de Assemblée Nationale, heeft de democratie zich verspreid en ontwikkeld. Met de VS voorop en Frankrijk als goede tweede gingen landen in Europa geleidelijk verder met het afrekenen met de macht van bovenaf. Het volk nam de touwtjes in handen, in de zin dat burgers het recht kregen de bestuurders van hun land te kiezen. Om de vier jaar geven Nederlanders politici het mandaat om de gemeente, de provincie, het land en Europa te besturen. Maar nog geen 100 jaar na de invoering van het algemeen kiesrecht bevredigt het systeem van delegatie van macht steeds minder burgers. Ze voelen zich niet vertegenwoordigd in politiek en bestuur.

Die spanning tussen kiezers en gekozenen is wel verklaarbaar, zegt Vega. Zodra burgers de macht aan politici hebben overgedragen, kunnen ze het gevoel krijgen dat

ze zelf niet genoeg hebben te vertellen. “Dan kan de politiek gaan voelen als een macht van boven. Maar als het goed is, voelt de democratie als een macht die we gezamenlijk hebben. We moeten er met z'n allen op hameren dat de kloof nodig is om het systeem draaiende te houden.”

Vega constateert dat de onvrede weinig burgers prikkelt zelf verantwoordelijkheid te nemen. “Je zag bijvoorbeeld bij de gemeenteraadsverkiezingen dat de partijen veel moeite hadden om kandidaten te vinden. Iedereen mag meebesturen, maar lang niet iedereen heeft daar zin in. In die zin is de burger heel consumptief. *De anderen moeten het maar doen*. Tegelijkertijd zijn de mensen mondig. Ze eisen meer garanties van de staat, of het nu gaat om veiligheid, welzijn, zorg, rechten, sociale binding... Dat zijn allemaal complexe onderwerpen. Burgers overzien die niet altijd helemaal. Dat maakt hen onzeker. Ze hebben daardoor de neiging de macht weer terug te eisen van de politici. Daarop drijft het populisme.”

Het spanningsveld tussen burgers en politiek is van alledag, zegt ze. Het is ook nuttig voor de democratie dat mensen hun stem opeisen. Veel sociale bewegingen hebben op die manier de zittende machten geconfronteerd met hun eigen belangen, inzichten en ervaringen. In het verleden gold dat ook voor bijvoorbeeld de vrouwenbeweging en de kraakbeweging.

Maar de vergelijking met latere bewegingen als de LPF, Trots op Nederland en de PVV houdt daar op. “In de jaren zeventig en tachtig hoorde je leuzen die deels vergelijkbaar zijn met wat de populistten nu verkondigen. *Weg met de regentenstaat!* Maar het waren en zijn bewegingen die voor een deelbelang opkomen: woonruimte, gelijke rechten voor mannen en vrouwen. Die functie van sociale bewegingen is prachtig! Zij houden de democratie levendig.”

“Het huidige populisme maakt me wel huiverig. Dat is niet zo'n beweging die zich op een bepaald onderwerp richt. Het zegt: de beleving van het volk is helemaal niet meer in de politiek vertegenwoordigd. Het populisme creëert de illusie dat het de beweging van het hele volk vertegenwoordigt, als ware het een eenheid. Het doet alsof je politiek eenvoudig kunt maken. Dat je eenduidige, simpele antwoorden kunt geven op complexe vraagstukken. Met die voorstelling van zaken ontkenst het populisme die noodzakelijke kloof. Maar de suggestie dat het volk zelf kan regeren, is een leugen.”

“Ik heb het populisme wel eens vergeleken met de IJslandse Icesave Bank. Die beloofde een rente waarvan je bij voorbaat kon aannemen dat ze dat niet kon waarmaken. De klanten kregen uiteindelijk niets. Dat is ook het geval met het populisme. Het biedt een onmogelijk programma. Je zag het aan de LPF. Die was na drie maanden uit het kabinet. Ze hadden weinig te bieden, en gingen onderling stennis maken. Dat soort partijen is een risicofactor in de politiek. Het populisme komt op en ebt vaak ook weer weg. Op zich is het ook geen gevaarlijk fenomeen, hoewel de geschiedenis leert dat het wel gevaarlijk kan worden. Populisme is natuurlijk in zekere zin ook inherent aan onze democratie. Dat bevolkingsgroepen claimen dat ze gehoord willen worden, is ook het begin geweest van de democratie.”

Vega denkt dat het Nederlandse bestel niet zal verbeteren door nieuwe staatkundige foefjes als het referendum, de gekozen burgemeester en een hogere kiesdrempel.

“Ik ben er eigenlijk helemaal niet voor dat we ons overal over kunnen uitspreken. Neem architectuur. Daar moet je echt wat vanaf weten om er iets zinnigs over te

zeggen. Een of andere peiling vind ik prima, maar een referendum... Je kunt niet overal verstand van hebben. De gekozen burgemeester of premier is ook niet goed. Dan wordt de persoon belangrijker dan de inhoud van de vraagstukken.”

“Al die voorstellen voor bestuurlijke vernieuwing – te veel paniekvoetbal! Ik vind dat er te voorbarig wordt geroepen dat er een crisis is. Er wordt angst gecreëerd door te zeggen dat ‘het land onbestuurbaar wordt’. De toon van het debat over onze democratie mag wel wat rustiger en bedaagder. Er wordt over gesproken in een stijl die lijkt op die van het populisme.”

“In elke Europese democratie speelt de soms moeizame kwestie van coalitievorming. Er wordt nu wel gewezen naar een gepolariseerd systeem met twee partijen, zoals in de VS. Dat zou de helderheid en de betrokkenheid vergroten. Ik vraag me af wat dat oplevert. In de VS wordt besluitvorming juist vaak heel erg vertraagd doordat coalitievorming er al heel lang onmogelijk is. En de betrokkenheid wordt er ook niet groter van. Ik heb nog eens even gekeken naar de opkomst bij de verkiezingen. Bij de laatste presidentsverkiezing lag de opkomst daar op 64 procent. Dat was door de kandidatuur van Obama nog de hoogste opkomst sinds de Tweede Wereldoorlog. Dat percentage steekt schril af bij de cijfers van onze Kamerverkiezingen. Daar schommelt de opkomst zo rond de 80 procent, de laatste keren lag ze er iets onder. Bij de raadsverkiezingen is dat percentage lager, dat is traditioneel steeds het geval. Ik maak me niet zo zorgen over de democratie.”

Als die toch aan kracht wil winnen, moet de versterking uit de politieke partijen zelf komen, meent Vega. “Ik denk dat mensen het niet eens zo erg vinden als de politiek een besluit neemt waar ze het mee oneens zijn. Maar je moet de afwegingen kunnen begrijpen. Daar schort het vaak aan. Het moet voor de politiek voortdurend een uitdaging zijn dat mensen kunnen volgen waar het om gaat. Ik heb zelf de behoefte om te weten waar bepaalde dingen over gaan. Maar je haakt snel af als bestuurders vraagstukken niet helder over het voetlicht brengen. Ik heb zelfs wel eens de indruk dat ze zich achter de complexiteit ervan verschuilen.”

“Ik heb hier in Groningen bij de raadsverkiezing flyers zien langskomen, waar ik helemaal niets mee kan. *We zijn voor beter onderwijs, we willen een stad voor iedereen...* Dan denk ik: Mensen, hou toch op. Wees duidelijk over je programma. Maak helder waarin je je onderscheidt. Ze moeten ook niet de burgers braaf napraten. Zo van: wij doen wat u wilt. Als mensen een klacht of wens hebben, moeten politici die afwegen in de context van een beginsel: liberaal, sociaal, christelijk... Dan kunnen mensen kiezen voor het type wereldbeeld dat ze voorstaan.”

“Dat de aanhang van partijen in de peilingen zo schommelt, zie ik niet als zorgwekkend. Integendeel. Het kan ook een aanwijzing zijn dat mensen meer nadenken over hun stem. En die niet meer geven aan de PvdA of het CDA, omdat hun ouders dat ook deden. Het is een bewijs van levensvatbaarheid van onze democratie.”

“Waar ik me veel meer zorgen om maak, zijn bestuurders die zelf niet zorgvuldig omgaan met de regels. Dat gaat meestal juist niet om de gekozen vertegenwoordigers, wel om managers en hoge ambtenaren, dus zowel in het bedrijfsleven als in min of meer publieke functies. Het gaat om bonussen, declaraties en topsalarissen waarmee mensen zich buitensporig verrijken. Dat is een straatcultuur op eliteniveau: kijken waar je mee weg kunt komen. Dat soort dingen geeft een algemeen gevoel van wantrouwen dat geprojecteerd wordt op de politiek.”